

La redazione consiglia di leggere ascoltando: Stelvio Cipriani, "Anonimo veneziano".
Anonimo veneziano. CAM, 1970.

LOST IN TRANSLATION

Di Bianca Bellová

KORÁBY DNES NEPŘIŠLA KORÁBY I VELIERI

Vyhlížím ji z terasy a vidím, že se voda zase o kus zvedla a zalévá teď již zcela květináče s palmami na náměstí, které se nikdo neobtěžoval odnést. Před chvílí dozněly poslední tóny nočního veselí i vyzvánění z katedrály svolávající na mši a je klid. Je slyšet jen šplouchání vody a praskání nosných trámů.

Po ulici přeplave několik vodních krys a koš plný cínového nádobí. V západní části města se začaly bortit domy; v noci jsem slyšel jejich úpění, nařikaly jako panny, u kterých si kníže nárokuje právo první noci.

Náměstím projíždí veslice, která veze hudebníky z noční slavnosti. Opírají se o své nástroje a napůl spí; jsou příliš unaveni, aby mi odpověděli na zamávání. Všichni muzikanti, kteří ještě ve městě zůstali, jsou na roztrhání. Přicházejí do paláců, a jejich vládci jim nabízejí, ať si z nich odnesou, co je jim libo. Ale šperky, gobelíny i benátské sklo pozbývají na hodnotě, nabízí se jich všude příliš mnoho. Ke slovu přicházejí směny, v nichž je mnohem více cítit krev a maso: žádoucí služby se směňují za noc s nejmladší dcerou, za lístek na zítřejším korábu, za váček s opiem, za odvar z rulíku a bolehlavu...

A ona nepřišla. Každý den mi s úsměvem sděluje, že zítra odjíždí, že je to její poslední šance, ale pak se vždy pod nějakou záminkou zdrží: tetičku sklátila horkost, služebnictvo uteklo a ona si teď sama neví rady, jak si sbalit cestovní vak... A pak zase uvidím

Oggi non è venuta.

La cerco con lo sguardo dal terrazzo e vedo che l'acqua si è alzata un altro po', inondando, sulla piazza, tutta la fioriera con le palme, che nessuno si è preso la briga di portar via. Un attimo fa sono cessati gli ultimi echi del ballo notturno e anche lo scampanio dalla cattedrale che chiamava alla messa, ora è scesa la quiete. Si sente solo lo sciagattare dell'acqua e il crepitio delle travi portanti.

Sulla strada nuotano i topi d'acqua, insieme a un cesto pieno di stoviglie di stagno. Sul lato ovest della città hanno cominciato a demolire le case, di notte ho sentito i loro lamenti, gemevano come le vergini quando il principe reclama su di loro il diritto della prima notte.

Una barca a remi che attraversa la piazza trasporta dei musicisti, di ritorno da una festa notturna. Si appoggiano mezzi addormentati ai loro strumenti, troppo stanchi per rispondere al mio saluto. I musicisti che non hanno ancora lasciato la città sono richiestissimi. Arrivano nei palazzi e i signori gli concedono di portarsi via quel che vogliono. Ma gioielli, gobelin e vetri di Venezia hanno perso valore, ce ne sono fin troppi in giro. Vanno per la maggiore quel genere di scambi che fanno di carne e sangue: in cambio del servizio richiesto offrono una notte con la figlia minore, un biglietto sul veliero del giorno successivo, un sacchetto di oppio, un decotto di belladonna e cicuta...

E lei non è venuta. Ogni giorno mi comu-

její gondolu na konci náměstí a její zlatou stuhu kolem krku, kterou mi pak pokaždé dovolí sundat a dlouze si s ní hrát. Mnu ten zlatý satén mezi prsty, voním k němu a prosím ji, aby mi dovolila si stuhu ponechat, až ona odjede. „Nebud' sentimentální,“ zasměje se ona a někdy mě pleskne vějířem.

Milujeme se beze slov, tiše, je slyšet jen sténání v základech domu. Ona se dotýká mých jizev a konejší mě, když pláču. Někdy mi usne v náručí, to tehdy, když předchozí noc stráví na nějakých bakchanáliích; tehdy mívá kruhy pod očima a melancholickou náladu.

„Pokud to takhle půjde dál, budeš mít vodu v ložnici už za týden,“ řekne, a já pokrčím rameny.

„Pojed' se mnou,“ řekne po tisíci, ale její tón je rezignovaný. Ví, že mě nezlomí, že nechci a ani nemůžu znovu začínat jinde, v jiném městě na jiném ostrově...

Mlčím a ona zuří, uhodí mě do prsou a křičí: „Copak necítíš ten pach hniloby?!“

Pak stojíme na terase a díváme se, jak na obzoru odplouvá další koráb. Dřív jsme chodili do přístavu každý den, abychom se loučili s odplouvajícími. Bylo to zábavnější než sledovat mučení a popravy na náměstí. Viděl jsem na palubě muže, kterým se ve chvíli, kdy zazvonil lodní zvon, rozechvěla brada, odvrátili tvář od pobřeží a už nikdy na něj nepohlédli. Viděl jsem rodiče, které posílali své děti z města, a ve chvíli, kdy briga začala zvedat lodní můstek, změnili své rozhodnutí a volali na děti, ať skočí. Stařeny křičely, trhaly si vlasy a vrhaly se pod příď, a způsobovaly tak zpoždění odjezdu a ná dávky posádky.

nica sorridente che l'indomani partirà, che è la sua ultima possibilità, ma poi c'è sempre qualcosa che la trattiene: una zietta stroncata dalla febbre, la servitù che è fuggita e lei non ha idea di come preparare il bagaglio per il viaggio... E poi vedo di nuovo la sua gondola arrivare sulla piazza e il suo nastro d'oro intorno al collo, che lei mi permette di toglierle e poi di giocarci a lungo. Strofino quel raso d'oro tra le dita, lo annuso e la prego di lasciarmelo quando partirà.

- Non fare il sentimentale - ride lei e a volte mi sculaccia col suo ventaglio.

Ci amiamo senza parole, in silenzio, si sentono solo i gemiti delle fondamenta della casa. Sfiora le mie cicatrici e quando piango mi consola. A volte mi si addormenta tra le braccia, quando la notte prima ha folleggiato in qualche bacchanale; allora ha dei cerchi scuri sotto gli occhi e l'umore malinconico.

- Se continua così, nel giro di una settimana avrai l'acqua in camera da letto - dice, e io scrollo le spalle.

- Vieni con me - ripete per la millesima volta, ma ha un tono rassegnato. Sa che non cederò, che non voglio e non posso ricominciare altrove, in una città diversa di un'isola diversa...

Rimango in silenzio e lei si infuria, mi prende a pugni sul petto e grida:

- Ma non la senti la puzza di marcio?!

Poi stiamo in piedi sul terrazzo e guardiamo un altro veliero salpare all'orizzonte. Prima andavamo al porto ogni giorno per dare l'addio ai cittadini in partenza. Era più divertente che stare a osservare le torture e le esecuzioni capitali in piazza. Ho visto uomini sul ponte che al rintocco della campana della nave avevano il mento che gli tremava,

Ona vždy stála beze slova a mávala hedvábným šátkem. Milovala to divadlo; viděl jsem, jak při každém odjezdu nacičuje na ten vlastní, jak už se dopředu dojíká, polyká slzy a slibuje si v duchu, že bude silná. A když začalo být zřejmé, že její publikum mám být já, přestal jsem tam chodit.

Přestal jsem vlastně úplně vycházet z domu. Zásoby vína jsem vynesl ze sklepa do knihovny, a naposledy se kochal svými svazky. Neboť nebylo kapitána, který by v tom exodu svolil, abych si mohl odvézt své knihy, tisíce svazků, o které pečuji. Knížecím výnosem musela po staletí každá loď v přístavu poskytnout všechny své knihy, které měla k dispozici, a písaři v přízemí mého domu je pečlivě opisovali pro příští generace.

Za pár dní všechny ty svazky pohltí hnijící voda. A tak tu čekám na zánik se svými knihami na klíně; mazlím se s nimi, hovořím s nimi, dotýkám se jejich kůže a laskám se s jejich stránkami způsobem, ne nepodobným hře se ženou. A přitom stále vyhlížím její gondolu.

I když se město vylidnilo, tak není zcela pusté. Je mnoho takových, kteří se zdráhají opustit drolicí se stěny a svá lůžka, kde se za roky vyležel obtisk jejich těl. Ještě pořád chodí každou neděli do katedrály, kde byli pokřtěni a oddáni, pokaždé vystrojeni tak okázale, jako by šli k birmování. Na náměstí je klenotnická dílna starého Kohna, který stále tepe, cizeluje a leští šperky nevidané krásy, které už si nikdo nekoupí. Desetiletí, která strávila skrčený ve své zlatnické dílně, teď začínají nést ovoce. Jako každý zkušený řemeslník může teď Kohn vzít do ruky kus stříbrného kovu, a jediným pohledem poznat, jak si ho podmaní. Jeho staré prsty a svažtělá kůže se vtělují do jeho šperků, staré a pomíjivé přechází v nové. Kohn teď přímo chrlí prsteny, diadémy, nákotníčky a náušnice podmanivé krásy. V jeho dílně se neustále svítí, její podlaha je vždy pečlivě zametená. Kohnova Ráchel si přitom u plotny utírá oči do zástěry.

Nikdo si od něj dávno nic nekoupil – kromě mě. Objednávám u Kohna šperky pro ni. Jistě, je to marnivost. I ona to ví – když jí zapínám smaragdový náhrdelník na krku, usmívá se shovívavě, jako by s dítětem hrála jeho hru na neexistující bytosti. Jednou si strhla rubínové náušnice z uší a vyhodila je z okna.

„Vždyť jsou to jen cetky!“ křičela na mě: „Dej mi nějaký skutečný dar!“

Vím, že chce, abych odjel s ní, a ona ví, že neodjedu.

Už jsem si všiml, že není dokonalá. Občas se jí ve vlasech zatřpytí stříbro.

allora distoglievano gli occhi e non li posavano mai più sulla riva. Ho visto genitori in procinto di spedire i loro figli lontano dalla città, ma, nell'attimo in cui la passerella del brigantino cominciava a sollevarsi, cambiavano idea e gridavano ai bambini di saltar giù. Le vecchie urlavano, si strappavano i capelli e si lanciavano sotto la prua, provocando un ritardo nella partenza e gli improperi dell'equipaggio.

Lei stava sempre in silenzio e salutava col suo foulard di seta. Adorava quel teatro: a ogni partenza la vedevo esercitarsi per la sua, si commuoveva in anticipo, deglutiva le lacrime e si riprometteva di essere forte. E quando cominciò a diventare evidente che il suo pubblico sarei stato io, ho smesso di andare. Ho smesso proprio di uscire di casa, in realtà. Ho spostato le mie scorte di vino dalla cantina alla biblioteca e per l'ultima volta mi sono deliziato dei miei volumi. Poiché nessun capitano mi avrebbe permesso di portarmi dietro i libri, le migliaia di tomi di cui mi prendo cura, in quell'esodo. Un'ordinanza del principe ha imposto per secoli che ogni nave che sostava nel porto fornisse tutti i libri che aveva a disposizione, e al pianterreno del mio palazzo i copisti li trascrivevano con perizia, a beneficio delle generazioni successive.

Nel giro di un paio di giorni tutti i volumi verranno inghiottiti dall'acqua putrida. E dunque io sto qui ad aspettare la rovina, con i miei libri in grembo; li coccolo, ci parlo, sfioro la loro pelle e accarezzo le pagine con una premura che non si discosta molto da quella che uso con la mia donna. E intanto guardo, in attesa di vedere la sua gondola.

La città si è spopolata molto, ma non è ancora del tutto deserta. Sono molti coloro che si rifiutano di lasciare i muri che si sgretolano e i letti su cui per anni si è impressa l'impronta dei loro corpi. Agghindati in modo sontuoso, come se dovessero ricevere il sacramento della Cresima, continuano a recarsi ogni domenica nella cattedrale in cui sono stati battezzati e sposati. Sulla piazza c'è il laboratorio orafo del vecchio Kohn, che ancora batte, cesella e lucida gioielli di inaudita bellezza, che ormai nessuno compra più. I dieci anni che ha trascorso curvo nel suo laboratorio mostrano ora i loro frutti. Come ogni artigiano esperto ora a Kohn basta prendere in mano un pezzo di metallo argentato per capire a un primo sguardo come dominarlo. Le sue anziane dita e la pelle rugosa si materializzano nei suoi gioielli, il vecchio e l'effimero diventano nuovi. Kohn adesso sforna una gran quantità di anelli, diademi, cavigliere e orecchini

Pudr zapadne do nepatrných vrásek podél úst. Je náladová. Její chůze už není tak pružná jako v den, kdy jsem si jí všimnul poprvé, když se s úsměvem a bílou stuhou ovázanou kolem zápěstí nesla náměstím. I její rozklad už začal, ačkoliv se zatím hlásí povolna a nenápadně.

Jsou dny, kdy jsem s tím smířený, kdy chápu, že všechno pomine, a že to tak má být. Je správné, že staletími ohlazená roubení studen, zdobená kašna na náměstí, knížecí palác, katedrála i nakonec i moje knihovna se stanou příbytkem žravých ryb. Že se všechno pomalu rozloží a stane se potravou pro zrod něčeho důstojnějšího.

Ale ne dnes.

Míval jsem dům plný sluhů a dopřával si všech myslitelných požitků, ale na ničem z toho mi vlastně moc nezáleželo. Dost mi toho ještě zbylo: nejcennější knihovna světa, klenoty nad pomyslení krásné a dost vína i oleje do lampy, která udrží mé okno rozsvícené až do samého konce. Loutna, na kterou brnkám, i když je s rostoucí vlhkostí čím dál tím obtížnější ji naladit.

Hledím na odjíždějící koráb na obzoru, jestli na jeho palubě nezahlednu záblesk zlaté stuhy, a pak odvrátím oči.

Ty i já, drahý vzdálený čtenáři, víme, že jedině, čeho se nevzdám, je víra, že ještě jednou přijde.

di incantevole meraviglia. Il suo laboratorio è sempre illuminato, il suo pavimento sempre spazzato alla perfezione. Intanto Rachel Kohn si asciuga gli occhi con il grembiule davanti ai fornelli.

Da tempo ormai nessuno compra più niente da lui - a parte me. Ordino da Kohn i gioielli per lei. È di certo una vanità. Lo sa anche lei - quando le allaccio la collana di smeraldi al collo sorride indulgente, come se si prestasse al gioco di un bambino. Un giorno si è sfilata gli orecchini di rubini e li ha lanciati dalla finestra.

- Questi sono solo gingilli! - ha gridato. - Regalami qualcosa di vero!

So che vorrebbe che partissi con lei, e lei sa che non partirò.

Mi sono accorto che non è perfetta. Ogni tanto qualche filo di argento le scintilla tra i capelli. La cipria va a incastrarsi nelle impercettibili rughe intorno alla bocca. È lunatica. La pelle non è più elastica come il giorno in cui l'ho notata per la prima volta, quando cedeva sulla piazza col suo sorriso e un nastro bianco intorno al polso. Il suo declino è già iniziato, sebbene si manifesti ancora in modo lento e impercettibile.

Ci sono giorni in cui riesco a farmene una ragione, comprendo che tutto passa, e che così dev'essere. È giusto che le giunzioni dei pozzi, levigate dai secoli,

e la fontana ornamentale sulla piazza, e il palazzo principesco, la cattedrale e dopotutto anche la mia libreria, diventino dimora dei pesci predatori. Che tutto pian piano si decomponga e si trasformi in nutrimento per la nascita di qualcosa di più dignitoso.

Ma non oggi.

Avevo una casa piena di servitù e mi sono concesso ogni esperienza possibile, ma in verità nessuna di queste era davvero importante. Molto di ciò lo conservo ancora: la biblioteca più preziosa del mondo, gioielli di una bellezza indescrivibile e abbastanza vino e petrolio per la lampada che terrà la mia finestra illuminata fino alla fine. Il liuto che strimpello, anche se con l'umidità crescente diventa sempre più difficile da accordare.

Guardo il vascello che parte all'orizzonte, magari scorgerò sul ponte il bagliore di un nastro dorato, e subito distosterò lo sguardo.

Sappiamo entrambi, caro lettore lontano, che se c'è una cosa che non abbandonerò mai, è la fiducia di vederla arrivare ancora una volta.

Bianca Bellová (1970)

È una delle autrici più affermate della Repubblica Ceca. Ha esordito nel 2009 con *Sentimentální román* (Romanzo sentimentale), ripubblicato in nuova edizione nel 2019, a cui ha fatto seguito nel 2011 *Mrtvý muž* (L'uomo morto), tradotto in tedesco, e due anni dopo *Celý den se nic nestane* (Non succede niente tutto il giorno). Nel 2016 arriva il grande successo di critica e di pubblico de *Il lago*, tradotto in 22 lingue e vincitore nel 2017 del Premio Unione Europea per la Letteratura e il premio nazionale Magnesia Litera. Con il romanzo *Mona* consacra la sua voce unica e inconfondibile, quella di un'autrice tra le più interessanti nel panorama letterario contemporaneo. Nel 2022 è in uscita il suo nuovo romanzo: *Ostrov* (L'isola). Le opere di Bianca Bellová sono disponibili in italiano nella collana *Nová Vlna* di Miraggi Edizioni tradotti da Laura Angeloni che si è occupata anche di romanzi di autori cechi quali Jáchym Topol, Petra Hůlova, Kateřina Tučková, Emil Hakl, Petr Král, Tereza Boučková, per le case editrici Einaudi, Baldini Castoldi, Atmosphere, Keller.